

Adroddiad i'r:	Cabinet
Dyddiad y Cyfarfod:	28 Mehefin 2016
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Y Cynghorydd Barbara Smith, Aelod Arweiniol Moderneiddio a Thai / Pennaeth y Gyfraith, Adnoddau Dynol a'r Gwasanaethau Democrataidd
Awdur yr Adroddiad:	Pennaeth y Gyfraith, Adnoddau Dynol a'r Gwasanaethau Democrataidd
Teitl:	Tryloywder o Wneud Penderfyniad Dirprwyedig

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

- 1.1 Mae'r adroddiad hwn yn ymwneud â'r trefniadau ar gyfer gwneud penderfyniadau dirprwyedig gan Aelodau Arweiniol a Swyddogion a thryloywder y trefniadau hynny er budd yr aelodau ehangach.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

- 2.1 Gofyn am gytundeb y Cabinet i newid y ffordd y gwneir penderfyniadau dirprwyedig a natur y ddirprwyaeth i Aelodau Arweiniol

3. Beth yw'r Argymhellion?

- 3.1 Bod y Cabinet yn cytuno ar y Cynllun Dirprwyo Aelodau Arweiniol ynghlwm fel Atodiad 1 i'r adroddiad hwn a'r trefniadau ar gyfer gwneud penderfyniadau dirprwyedig yn cael eu gwneud fel y nodir yn Atodiad 2

4. Manylion yr Adroddiad

- 4.1 Cafwyd achosion dros y misoedd diwethaf lle mae Aelodau wedi cwestiynu penderfyniadau dirprwyedig a wneir gan Aelodau Arweiniol a'r Pennaethiaid Gwasanaeth, ar ôl i'r penderfyniad gael ei wneud.

- 4.2 Yn yr achosion hyn y gŵyn gan Aelodau oedd nad oeddent yn gwybod am y penderfyniad tan ar ôl iddo gael ei wneud, nid oedd neb wedi ymgynghori â nhw, neu, nad oeddent wedi sylweddoli pan oedd y penderfyniad yn cael ei wneud ac nid oeddent wedi gallu delio gydag ymholiadau gan drigolion am benderfyniad penodol.

Ym mhob un o'r achosion hyn roedd Aelodau wedi eu hysbysu a / neu ymgynghorwyd â hwy ynghylch y materion.

- 4.3 Er mwyn rhoi sylw i rai o'r pryderon hyn, rydym wedi bod yn rhoi cofnodion grwpiau gorchwyl a gorffen sy'n cynnwys Aelodau yn adran llyfrgell modern.gov fel y gall Aelodau nad ydynt ar y grwpiau hyn weld yr hyn sydd wedi cael ei drafod.

- 4.4 Mewn cyfarfod diweddar o'r Cabinet, cymeradwyodd yr Aelodau'r cynllun dirprwyo i swyddogion. Roedd rhywfaint o sylw gan Aelodau nad ydynt ar y

Cabinet bod yna broblem ynghylch ymwybyddiaeth Aelodau o pryd y gwnaed penderfyniadau mewn gwirionedd. Roeddent yn derbyn bod yna enghreifftiau o ymgynghori ynghylch penderfyniadau ond awgrymwyd nad oeddent yn ymwybodol o ddyddiad yr union benderfyniad neu fanylion unrhyw newidiadau a wnaed i'r cynnig gwreiddiol yr oeddent wedi gwneud sylwadau arno.

4.5 Yn y cyfarfod hwnnw, awgrymodd y Prif Weithredwr fod y cynllun yn cael ei ddosbarthu i bob Aelod o'r Cyngor er mwyn iddynt roi sylwadau ar briodoldeb unrhyw ddirprwyaethau. Gwnaed hyn ond nid oes unrhyw sylwadau wedi dod i law.

4.6 Aeth y swyddogion ati i edrych ar brosesau ar gyfer penderfyniadau dirprwyedig er mwyn eu gwneud yn fwy tryloyw.

4.7 Mae dau brif gategori o benderfyniad dirprwyedig.

4.7.1 Penderfyniad Dirprwyedig Aelod Arweiniol

4.7.1.1 Ar hyn o bryd mae gennym broses ar gyfer gwneud penderfyniadau dirprwyedig gan Aelod Arweiniol sy'n golygu bod adroddiad yn cael ei ddosbarthu ar gyfer ymgynghori ymhlith rhai swyddogion. Gall adroddiad ond cael ei roi i Aelod Arweiniol ar gyfer penderfyniad os yw'r Swyddog Monitro, Swyddog a151 a'r Cyfarwyddwr Corfforaethol perthnasol yn ei gymeradwyo.

4.7.1.2 Unwaith y bydd yr adroddiad wedi'i gymeradwyo, gall yr Aelod Arweiniol wneud y penderfyniad, a bydd cofnod o benderfyniad yn cael ei gynhyrchu. Mae'r adroddiad a chofnod o benderfyniad yn cael eu cyhoeddi ar modern.gov. Mae'r penderfyniad wedyn o bosibl yn ddarostyngedig i gael ei Alw i Mewn i archwilio am bum niwrnod gwaith o'r dyddiad cyhoeddi.

4.7.1.3 Ni fydd aelodau wedi gweld yr adroddiad ar hyn o bryd tan ar ôl i'r penderfyniad gael ei wneud, er, yn aml, mae'r pwnc wedi cael ei ddatgan yn y Pwyllgor Archwilio, Grŵp Ardal Aelodau neu friffio'r Cyngor ac ati.

4.7.1.4 Yr unig gyfle sydd gan Aelod wedyn i ddylanwadu ar y penderfyniad yw drwy'r broses Galw i Mewn sy'n gofyn i bump Aelod lofnodi ffurflen, ac ystyriaeth gan bwyllgor archwilio. Bydd hyn yn aml yn anghymesur i'r ymholiad neu'r sylw y mae'r Aelod unigol yn dymuno ei wneud.

4.7.1.5 Er mwyn gwella tryloywder y broses o wneud penderfyniadau, cynigir bod adroddiadau Penderfyniad Dirprwyedig Aelod Arweiniol, unwaith y caiff ei lofnodi gan y swyddogion perthnasol, yn cael eu "cyhoeddi" gan Aelodau ar modern.gov cyn i'r penderfyniad gael ei wneud. Bydd y Gwasanaethau Democrataidd yn anfon hysbysiad i Aelodau bod yr adroddiad ar gael ar modern.gov gyda dolen a'r dyddiad y bydd y penderfyniad yn cael ei wneud. Gall Aelodau sy'n dymuno ceisio eglurhad neu wneud sylwadau wneud hynny naill ai i'r Aelod Arweiniol neu'r Pennaeth Gwasanaeth cyn i'r penderfyniad gael ei wneud.

4.7.1.6 Bydd hyn yn bwysig wrth i ddirprwyaeth mwy generig i Aelodau Arweiniol gael ei gynnig yn yr adolygiad o'r cyfansoddiad. Bydd yna gyfle i Aelodau Arweiniol wneud penderfyniadau mwy dirprwyedig.

4.7.1.7 Cynigir bod "penderfyniadau allweddol" yn cael eu neilltuo i'r Cabinet. Bydd y penderfyniadau hyn yn rhai sy'n cynnwys penderfyniadau corfforaethol strategol neu'n cynnwys effeithiau sylweddol ar gymunedau neu'r gyllideb. Cymerir yn ganiataol y bydd Aelodau Arweiniol yn gallu gwneud holl benderfyniadau nad ydynt yn allweddol sy'n cael eu cyflwyno iddynt o fewn terfynau eu portffolio. Yna bydd y penderfyniad, ar ôl ei wneud, yn cael ei gyhoeddi i'r cyhoedd ynghyd â'r adroddiad cysylltiedig. Mae angen inni ystyried hyd y cyfnod cyn cyhoeddi'r penderfyniad. Gall cyfnod o bump diwrnod gwaith fod yn briodol.

4.7.2 Penderfyniadau Dirprwyedig y Swyddog

4.7.2.1 Mae llawer o benderfyniadau yn cael eu dirprwyo i swyddogion, fel arfer Penaethiaid Gwasanaeth, ac maent yn amrywio o faterion cyffredin iawn o ddydd i ddydd i'r penderfyniadau strategol sy'n fwy pwysig megis gosod contractau mawr neu roi'r gorau i weithgareddau penodol. Mae cynllun dirprwyo yn ei gwneud yn glir bod Penaethiaid Gwasanaeth yn gallu gwneud y rhan fwyaf o benderfyniadau gweithredol sy'n ymwneud â materion o ddydd i ddydd o fewn eu meysydd cyfrifoldeb heb droi at Aelodau.

4.7.2.2 Fodd bynnag, mae'r cynllun yn cynnwys y cafeat pwysig canlynol:

"Os bydd penderfyniad yn debygol o gael effaith sylweddol ar broffil y Cyngor, yn debygol o ddenu sylw anffafriol yn y cyfryngau newyddion, neu efallai â goblygiadau ariannol sylweddol bydd rhagdybiaeth o blaid ei gyfeirio at aelodau."

4.7.2.3 Gall atgyfeirio i Aelodau gynnwys atgyfeirio i'r Cabinet neu Aelod Arweiniol ar gyfer penderfyniad. Gall gynnwys ymgynghori â'r Aelodau drwy'r MAGs neu Bwyllgor Archwilio cyn i unrhyw benderfyniad gael ei wneud gan y swyddog penodol.

4.7.2.4 Yn amlwg, os yw mater yn cael ei atgyfeirio i gyfarfod o'r Cabinet neu ar gyfer penderfyniad dirprwyedig ffurfiol gan Aelod Arweiniol, mae ein prosesau presennol yn golygu cyhoeddi adroddiad a phenderfyniad, gan roi cyfle i Aelodau sy'n dymuno herio'r penderfyniad i wneud hynny, a dyddiad penderfynu pendant ar gyfer cyfrifo'r cyfnod galw i mewn.

4.7.2.5 Un ffordd o wneud hyn fyddai ailadrodd y broses penderfyniad dirprwyedig gan Aelod Arweiniol arfaethedig mewn perthynas â'r penderfyniadau hynny sydd wedi'u cyfeirio at Aelodau am eu barn naill ai drwy MAG neu Bwyllgor Archwilio fel y disgrifir uchod. Byddai hyn yn golygu y byddai yna adroddiad byr sy'n nodi'r sail resymegol dros y penderfyniad ac yna byddai'r penderfyniad yn cael ei gyhoeddi ar ddyddiad penodol o lle byddai'r cyfnod galw i mewn yn rhedeg. Byddai'r rheolau galw i mewn arferol yn berthnasol. Mae rhywfaint o

fiwrocratiaeth ynghlwm wrth hyn, ond ni fydd y mwyafrif helaeth o benderfyniadau yn cynnwys y broses hon.

4.7.2.6 Bydd hwn yn fater i Benaethiaid Gwasanaeth i drafod gydag Aelodau Arweiniol ynghylch a ddylid atgyfeirio'r mater i'r Cabinet neu i ddefnyddio broses hon ar gyfer penderfyniadau sydd angen eu hatgyfeirio i'r Aelodau.

4.7.2.7 Mae'r Gweithgor Cyfansoddiad wedi mynegi dymuniad i weld y math hwn o drefniant yn ei le.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

5.1 Bydd system fwy tryloyw gyda mwy o ddirprwyo i Aelodau Arweiniol yn cyfrannu at y broses o foderneiddio'r Cyngor

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1 Ni ddylai fod unrhyw gostau uniongyrchol yn gysylltiedig â'r penderfyniad hwn

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb (AEC) a gynhaliwyd ar y penderfyniad? Dylai'r templed AoEaG wedi'i lenwi gael ei atodi fel atodiad i'r adroddiad.

7.1 Nid yw asesiad wedi cael ei gynnal.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgorau Archwilio ac eraill?

8.1 Bu ymgynghori â'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth a'r Gweithgor Cyfansoddiad

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1 Mae'r cynigion yn ymddangos yn synhwyrol ac yn ehangu cyfleoedd i wneud sylwadau ar benderfyniadau cyn eu gweithredu.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1 Mae perygl wrth weithredu'r system hon ar y dechrau y bydd diffyg eglurder ynghylch a oes angen penderfyniad gan Aelod Arweiniol neu swyddog. Bydd nodiadau cyfarwyddyd yn cael eu cynhyrchu i gynorthwyo.

11. Pŵer i wneud Penderfyniad

11.1 Mae Deddf Llywodraeth Leol 2000 yn rhoi'r pŵer i ddirprwyo swyddogaethau gweithredol i Aelodau a Swyddogion